

Hartelijk welkom in het Heempark.

Met behulp van dit boekje en de **genummerde palen** in het park, proberen wij u een beeld te geven van de schoonheid van het Heempark in de zomer.

Mocht u wat leuke planten tegenkomen, u hoeft ze hier **niet uit te graven**, want de zaden (en soms zelf complete planten) zijn bij de beheerder te koop. Zie daarvoor o.a. de informatie in het Bezoekerscentrum.

Wij wensen u een plezierige wandeling toe.

De beheerders van het Heempark.

P.S. De beschrijving gaat over het levende materiaal in de Heemtuin. Het kan zijn dat sommige zaken nog niet of niet meer te zien zijn, de natuur gaat zijn eigen gang!

De route gaat eerst *omhoog het "Duin" in*. Boven aangekomen kunt u zien dat er een deel van het terrein is gemaaid en een deel niet. Dat is geen kwestie van "luiheid" van de beheerder, maar een bewuste keuze. Door steeds een deel te maaien kunnen insecten en andere dieren de voor hen optimale levensomstandigheden kiezen. Ze kunnen daardoor makkelijker overleven en zorgen voor een grote variatie. Deze vorm van beheer wordt "lappendeken maaien" genoemd. U zult deze wijze van beheren tijdens de wandeling in het park vaker tegenkomen.

Rechts van het pad staat het **Hazenpootje**.

De groene stengels, die overal omhoog steken zijn van **Schaafstro** (een Paardenstaart). Op de top zit hier en daar een klein geel bolletje, zo "bloeit" Schaafstro: Hierin worden de sporen gevormd. De naam Schaafstro dankt de plant aan het kiezelzuur dat er in zit: Vroeger gebruikte men deze plant als schuurpapier.

Als u het pad verder volgt, staan er aan de rechterkant een aantal struiken:

Berberis (de bessen zijn al goed te zien) en **Egelantier** (een rozensoort). Links staat de **Kleine ruit** (met fijn verdeelde bladeren). Iets verder valt de lange gele stengel van de bloeiende **Toorts** op.

Na de bocht naar links (**paal 2**) staat naast het pad de **Kardinaalsmuts**. Hierin zit nog een beetje spinsel van de Kardinaalsmutsmot. Sommige jaren vreten de rupsen van dit vlindertje de struiken compleet kaal. Dit is niet erg: De struik kan er wel tegen, en staat in de tweede helft van het jaar weer volop in blad.

De grond ziet bijna geel van het **Geel walstro**. Ook deze plant heeft heel kleine blaadjes, maar is veel lager dan de **Kleine ruit**. Rechts van het pad staat **Ossentong** (met blauw/paarse bloemen, zie foto links).

U gaat *rechtsaf*. Het pad is niet meer verhard met schelpen, het is gewoon een zandpad. Hier begint een nieuw deel in het Heempark, het *Kalkarme duin*. De begroeiing is dan ook anders: Links staan **Zomereiken** en **Berken**.

Rechts staan **Brem** en **Ratelaar** (zie foto).

Volg het pad *omlaag tot* u bij **paal 3** komt. Ga daar *rechts naar het bruggetje*. Vanaf de brug zijn heel goed allerlei oeverplanten te zien:

De **Gele lis** (de zaaddozen zijn al duidelijk zichtbaar), **Riet** en aan de rechterkant de **Grote waterweegbree** (met ellipsvormige bladeren).

Het pad loopt nu *het bos in*. Op warme dagen is het verschil in temperatuur en luchtvochtigheid goed te merken.

Vlak voor de zomer zingen er nog allerlei vogels. De "snelle merel" die u hier kunt horen is de Tuinfluiter. Verder zingen er Winterkoning (een vogeltje dat gebruik heeft gemaakt van de takkenrillen om zijn nest in te maken) en natuurlijk ook de Roodborst. Bij de open plek langs het water staat de **Lisdodde**.

Bij **paal 4** volgt u het pad verder naar *rechts*.

Hier staat **Zevenblad**,

maar ook **Berenklaauw**. Deze laatste plant gaat al duidelijk achteruit. Nu het in het bos donkerder wordt krijgt de plant te weinig licht, maar dat is niet erg: In het vroege voorjaar heeft deze plant geprofiteerd van het zonlicht. Onder de grond liggen meer dan

voldoende zaden en penwortels om het komend voorjaar weer uit te lopen.

Struiken en bomen die hier staan zijn onder meer **Hazelaar** (foto links), **Kornoelje** (bladeren met gebogen nerfjes, foto hiernaast), **Els** en **Es** (foto hieronder).

Op de bladeren van de Els zitten soms kleine "wratjes". Dit zijn gallen. Ze worden veroorzaakt door mijten, die in het blad

zitten. De opening zit aan de onderkant van het blad. De gal zelf is van binnen bekleed met cilindrische haren.

Op het pad ligt hooi. Dit zorgt ervoor dat het bij nat weer geen blubberpad wordt.

Loop bij **paal 5** de brug over. Hier staat rechts een **Gelderse roos**. De bessen beginnen al te kleuren. Als bodembedekker staat hier **Heksenkruid** (onopvallende witte bloemen). Wel opvallend zijn de paarse bloemen van de **Bosandoorn**. (foto onder).

*Uit het bos loopt u langs het gemaaide Dotterbloemhooiland weer naar het water. Op de brug heeft u een goed uitzicht op de **Waterlelie** met zijn witte bloemen. Het blad is rond van vorm.*

Over de brug bij **paal 6** slaat u **rechtsaf**. Hier staan in het gras volop **Ratelaars**. De plant dankt zijn naam aan de zaaddozen, die zachtjes rammelen als ze droog zijn. Ook staat er volop **Rode klaver**. Dit is een belangrijke plant voor hommels, want alleen die zijn in staat om er de nectar uit te halen.

*Na een bocht naar rechts staat er rechts in de kant een struik met witte bloemen, de **Moerasspirea**. (links). Het **Harig wilgenroosje** staat hier ook volop. (foto rechts).*

In het *Krekengebied* is selectief gemaaid. Een deel van het *Rietland* blijft staan om beschutting te bieden aan vogels en amfibieën. Een ander deel is nu gemaaid om voor de nodige verjonging te zorgen.

Na de molen (zoek bij de molen altijd even naar Kikkervisjes of Stekelbaarsjes) begint de *Dijk*. Links van de dijk ligt een *Wilgengriend*. Dit bosje wordt eens in de vier jaar helemaal ontdaan van alle takken, zodat ze weer uitlopen. Op de dijk staat **Kaasjeskruid** met zijn roze bloemen.

Aan de rechterkant staan **Kardebollen**. Als u doorloopt *over de dijk* komt u twee klim/slingerplanten tegen.

De **Bosrank** bloeit nu en laat in het najaar zijn fijn gevormde vruchten en zaden zien. De **Klimop** is pas in het najaar interessant.

De zeldzame **Hartgespan** (paarse bloempuizen met blaadjes tussen de bloemen) staat aan de rechterkant van het pad.

In de bocht zijn de kleine rode vruchtjes van de **Schijnaardbei** te vinden.

Bij een informatiebord aan de linkerkant staan **Berenklauwen** (witte bloemen), **Vogelwikke** (klimplant met paarse bloemen) en weer **Rode klaver** te bloeien.

Nu *rechts de trap af bij paal 8* en dan weer *naar rechts*. Direct *over de brug* staat links een

Tamme kastanje, (met langwerpige gevormde bladeren). Daarnaast staat een **Lijsterbes**. De vruchten zijn nog niet rood, maar dat zal niet lang meer duren.

Rechts staat een **Ratelpopulier**. In de bladeren van deze boom ziet u grijze nerven, veroorzaakt door mineerders. Deze insecten zijn zo klein zijn dat ze in een blad kunnen leven. Ze eten het bladgroen op en maken zo de gangen in het blad, die u aan de buitenkant ziet.

Voor de *schuilhut*, bij **paal 9**, slaat u *linksaf*. Op het *Hooiland* staat veel **Jacobskruiskruid** in bloei.

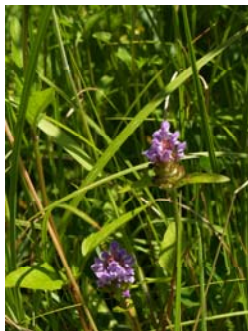
Bij **paal 10** gaat u *rechtsaf*. Op de hoek staat de **Hazelaar**. U kunt de jonge hazelnoten al zien zitten.

Ook bij **paal 11** gaat u *rechts*, langs de **Klimop**, door een soort van pergola. Daarna weer naar *rechts*. In de bosrand staat rechts **Kleine maagdenpalm**.

Verderop komt u de **Taxus** tegen. Deze "naaldboom" laat duidelijk de nieuwe naalden zien: Deze zijn veel voorzomer gaan de takken uitlopen met lichtgroene naalden.

Bij **paal 13** linksaf het *Knuppelpad* op dat door het moeras loopt. Er is hier natuurlijk geen echt moeras, maar wel volop veen. Hier staan **Koningsvaren** (met duidelijke sporendragers) en natuurlijk ook de **Waternavel** (met ronde blaadjes, hiernaast).

De paarse bijenkorfjes zijn van de **Brunel**, een plant die alleen groeit op plaatsen met een stabiel waterniveau. Wie goed kijkt ziet waarom de plant bijenkorfje wordt genoemd.

Links van het *Knuppelpad* staat de **Blauwe knoop**.

Vroeger droegen mensen die lid waren van de vereniging "De Blauwe Knoop" deze bloem in hun knoopsgat.

Bij **paal 14** loopt u *richting Duin*. Hier staat rechts in het moeras **Valeriaan**. Dit geneeskrachtige kruid maakt opgewonden mensen rustig.

Dan volgt u even een stukje oude route. Sla vòòr de brug *rechtsaf* (*dus nièt over de brug!*)

Bij **paal 15** en **15a** loopt U weer *langs het Duin*, maar nu aan *de lage kant*. Hier vallen de peulen van de **Brem** op, en ook het **Duizendblad** (witte bloemen). U ziet duidelijk waaraan deze plant zijn naam te danken heeft: De blaadjes zijn eindeloos verdeeld.

Als er *links een gemaaid graspad* is moet u dit even in lopen, weg van het gebaande pad. U komt dan in een stukje duin dat in deze tijd van het jaar het mooiste is: Hier groeien naast **Brunel** en **Rapunzel** (links), ook **Moeraswespenorchis** (één van de soorten, zie foto rechts), en is er **Moeraswalstro** te vinden.

Daar tussen bloeit nu ook de **Parnassia**: Eén van de wonderen van de lage duinen (zie foto links).

U komt vanzelf weer *terug op het pad* en ziet links **Teunisbloemen**. Het aardige van deze plant: Elke avond gaan nieuwe bloemen open, die trekken vooral in de nacht insecten aan.

In de loop van de dag verwelken de bloemen, maar elke avond gaan weer nieuwe knoppen open.

Ook vindt u hier **Wilde peen** met zijn "holle bloemscherm". In het midden ziet u vaak een donker puntje.

Boven op het *Duin*, bij **paal 16**, gaat u *links* langs de **Duinroos** (kleine blaadjes en straks zwarte rozenbottels). Op de bladeren van de **Zomereiken** zitten al besgallen, die nog groter worden.

Bij de *brug* bent u *terug bij de Stadsboerderij*. Binnen is een bloeitafel, waarin de meest voorkomende planten van een naambordje zijn voorzien.